

Standpunten 2003

De Belgische cementindustrie

FEDERATIE VAN DE BELGISCHE CEMENTNIJVERHEID

Febelcem

Febelcem V.Z.W.
 Voltastraat, 8
 1050 Brussel
 Tel.: 02.645.52.11
 Fax: 02.640.06.70
 info@febelcem.be
 www.febelcem.be

CBR Cementbedrijven N.V.
 Terhulpesteenweg, 185
 1170 Brussel
 Tel.: 02.678.32.11
 Fax: 02.660.64.33

Holcim (België) N.V.
 Koningin Astridlaan, 92
 Office Park Nysdam
 1310 Ter Hulpen
 Tel.: 02.634.42.00
 Fax: 02.634.44.18

Compagnie des Ciments Belges 'CCB' N.V.
 Grand-Route, 260
 7530 Gaurain-Ramecroix
 Tel.: 069.25.25.11
 Fax: 069.25.25.90

Leden

Raad van bestuur

Voorzitter

B. Ghins

Bestuurders

H. de Penfentenyo
 J-M. Domange

R. Gheysens
 A. Jacquemart

B. Kueng
 V. Lefebvre

Secretaris

J-P. Jacobs

Credits

Cover foto:
 J. Van Hevel

Realisatie:
 Synopsis N.V.

Verantwoordelijke uitgever:
 Jean-Pierre Jacobs

INHOUD

Hoofdstuk 1 : Editoriaal	3
Hoofdstuk 2 : Milieu Het milieu scheidt dit jaar grote uitdagingen ...	4
Hoofdstuk 3 : Economie De bouwsector in 2003	9
Hoofdstuk 4 : Promotie, onderzoek en ontwikkeling In dienst van de verschillende doelgroepen van Febelcem	14
Hoofdstuk 5 : Communicatie Communicatie bevordert het partnership	18
Hoofdstuk 6 : Boekhouding Een nieuwe wet, en nieuwe voorschriften voor de boekhouding...	19
Hoofdstuk 7 : Documentatiecentrum Steeds krachtigere zoekmiddelen	22
Hoofdstuk 8 : Sociaal Het sociale landschap in 2003	23
Hoofdstuk 9 : Statistieken Algemene statistieken grijs cement	25

1. Editoriaal

In een economische context die moeilijk blijft, vormde jaargang 2003 een schakeljaar voor de Belgische cementindustrie. Het waren vooral de grote milieu-dossiers die zeer snel evolueerden en die de nodige opvolging vereisten.

Zo heeft de branche-overeenkomst van de sector voor de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen en voor de verbetering van de energieprestatie een groot deel van de activiteit gemobiliseerd van het departement Industriële Ecologie. Daarnaast dienden ook andere prioritaire dossiers te worden opgevolgd, zoals de stijgende energieprijzen, de milieueffingen in Vlaanderen en de 'Natura 2000' wetgeving.

De **promotie van de betere inzet van beton in al zijn toepassingen** is ook een permanente prioriteit voor Febelcem. Op het vlak van de betonwegen bijvoorbeeld, wordt Febelcem erkend als een expertise-orgaan en dit zowel tijdens de conceptie- en de uitvoeringsfase als wat betreft de technische bijstand in geval van schade of betwisting.

In de wegenbouw stonden vorig jaar twee werven in de nationale en internationale belangstelling : de renovatie van de Lotharingendreef in Brussel met een overlay in betonplaten en de inlay in doorlopend gewapend beton op de E40 tussen Groot-Bijgaarden en Affligem. In beide gevallen was Febelcem nauw betrokken bij het concept en de uitvoering van de werken, waardoor een degelijke afwerking kon worden gewaarborgd voor deze werven met hoge symbolische waarde.

Het **Betonplatform** - een samenwerkingsverband tussen de federaties van beton (stortklaar en prefab), toeslagstoffen, cement en de Belgische Betongroepering - is tijdens 2003 verder blijven groeien. Concreet werd werk gemaakt van een ambitieus project om een gezamenlijke betonstand te verzorgen tijdens Batibouw 2004. Deze stand, met als thema 'Dit is Beton' heeft intussen genoten van een ruime publieke belangstelling en aldus bijgedragen tot een steeds nauwere samenwerking tussen alle partners van het betongebeuren.

Hoewel het **binnenlands verbruik van cement** tijdens 2003 stabiel bleef ten opzichte van 2002, worden de bij Febelcem aangesloten ondernemingen geconfronteerd met een toenemende concurrentie van buitenuit zoals blijkt uit de recordcijfers die de invoer bereikte in 2003. Daar waar 10 jaar geleden de **invoer** van cement goed was voor 9 % van het verbruik, bereikt de verhouding in 2003 ruim 20 %. In een dergelijke context zal Febelcem waakzaam blijven dat alle producten die in België op de markt worden gebracht beantwoorden aan dezelfde kwaliteitseisen in het kader van het bestaande normenareaal.

Wij nodigen U uit meer te vernemen over de cementsector in zijn geheel en over de werkzaamheden van zijn beroepsfederatie in de volgende bladzijden en wensen U alvast veel leesgenot.

Bernard Ghins,
Voorzitter van Febelcem

Bernard Ghins
Foto : Diatheek FEBELCEM

Het milieu scheidt dit jaar GROTE UITDAGINGEN ...

2. Milieu

2003 was voor de cementindustrie een scharnierjaar wat duurzame ontwikkeling betreft. De grote milieudossiers evolueren immers snel en eisen al onze aandacht. Alles moet worden onderzocht en opgevolgd, om het even of het nu gaat om de extra heffing op energie, het bereiken van de emissiequota's, de herziening van de milieuhelling in het Vlaams Gewest of de wetgeving 'Natura 2000'... Febelcem waakt, onderzoekt en onderneemt actie om deze grote uitdagingen - vanuit industrieel én milieustandpunt - in de beste omstandigheden aan te pakken.

Foto : J. Van Hevel

Dat was meer in het bijzonder het geval voor het sectorakkoord voor de vermindering van de CO₂-uitstoot en de verbetering van de energie-efficiëntie. Dit sectorakkoord betreft de doelstelling om de CO₂-uitstoot van specifiek energiegebruik tegen 2010 met 9,5 % te verminderen (in vergelijking met 1999) en een doelstelling om de energie-efficiëntie over diezelfde periode met 8,3 % te verbeteren. We zullen verduidelijken dat deze doelstellingen werden geformuleerd op basis van individuele audits voor elke cementinfrastructuur in het Waals Gewest.

De uitvoering van het sectorale actieplan

Het sectorale actieplan dat werd voorzien bij de ondertekening van de intentieverklaring tussen de Belgische cementindustrie en de Waalse Regering (juli 2001), moest het mogelijk maken te bepalen welke doelstellingen technisch en economisch haalbaar waren voor de cementsector. Alle leden van de cementindustrie leverden daartoe een niet te onderschatten inspanning op het niveau van denkwerk, analyse en controle. Deze minutieuze voorbereiding maakte duidelijk dat de coverbranding van afval, de integratie van secundaire grondstoffen in cement en vooral de verbetering van de energie-efficiëntie in het productieproces de drie belangrijkste pijlers moeten vormen van de acties om de uitstoot te verminderen.

Concreet heeft elk bedrijf uit de cementsector daarna een energieaudit gerealiseerd om ieders individuele bijdrage tot het sectorale engagement te kunnen bepalen. Deze audits werden uitgevoerd door erkende, onafhankelijke consulenten. De federatie en de ondernemingen kregen een financiële steun van 170.000 € voor de realisatie en de follow-up van deze audits. Elke onderneming moest een Energy Action Team van ongeveer drie à vier man oprichten dat instond voor de follow-up van de audit. Verder werden omvangrijke menselijke middelen aan managers en specialisten gemobiliseerd voor werkvergaderingen en voor het verzamelen en analyseren van de gegevens. De audits werden in twee fasen uitgevoerd volgens de EPS-methodologie (Energy Potential Scan). Deze methodologie is conform de oriënteringsnota's van de technisch expert van het Waals Gewest en houdt rekening met de specifieke eigenheden van de sector, vooral wat betreft prijshypotheses en uitstootfactoren van de gebruikte brandstoffen. Tijdens deze audits heeft de cementindustrie regelmatig gerefereerd naar de activiteiten van de WBCSD¹ en van het IPCC², met name op het vlak van uitstootfactoren.

De eerste fase van de audits - van medio mei 2003 tot eind december 2003 - bestond uit het analyseren van alle energieverbruik. In de tweede fase werd onderzocht welke acties verbeteringen konden opleveren. Daarnaast werd in

¹ WBCSD:
World Business Council for
Sustainable Development

² IPCC:
Intergovernmental Panel
on Climate Change

deze fase een programma van investeringen en maatregelen uitgewerkt met het oog op de verbetering van de energie-efficiëntie en de vermindering van de CO₂-uitstoot. De tweede fase liep van december 2003 tot januari 2004.

Dankzij de audits kon elke onderneming een Individueel Actieplan realiseren met een lijst van de verbeteringsprojecten die de basis vormden voor de raming van hun individueel verbeteringspotentieel. Deze individuele actieplannen werden vervolgens gebundeld tot één Sectoraal Actieplan dat de engagementen van de sector presenteert.

De audits identificeerden 88 projecten met een verbeteringspotentieel. 53 van deze 88 projecten werden uiteindelijk afgewezen wegens te beperkte rentabiliteit (bijvoorbeeld een plan ter verbetering van het recuperatierendement van koelinstallaties) of onzekere technische haalbaarheid. Andere maatregelen werden afgewezen wegens hun nefaste invloed op het product (bijvoorbeeld zuurstofverbranding). Er werd geen enkele maatregel aangaande het CO₂-proces geïdentificeerd.

De 35 geselecteerde projecten zijn goed voor een jaarlijkse winst van 851.901 MWhp en 308.883 ton CO₂ tegenover een investeringsbedrag van 79.500 €. Het gaat om REG-investeringen (Rationeel EnergieGebruik) en projecten voor de optimalisering van elektrische uitrusting of ter verbetering van het rendement van een drooginstallatie.

Op basis van deze gegevens durft de Waalse cementindustrie zich te engageren voor de realisatie van de doelstelling om tussen 1999 en 2010 de specifieke CO₂-uitstoot met 9,5 % te verminderen en de energie-efficiëntie met 8,3 % te verhogen.

Een bedreiging voor de cementindustrie: de herziening van de milieueffingen in het Vlaams Gewest

In het vorige jaarverslag maakten we reeds melding van de plannen tot wijziging van het systeem van de heffingen op afvalstoffen zoals voorzien in het Vlaams decreet van 2 juli 1981.

Het voorontwerp van decreet waarvan sprake voorziet onder andere in een forse vermindering van de heffingstarieven voor afvalstoffen die bestemd zijn voor verbranding, en introduceert een (nu nog onbestaande) heffing op afvalstoffen die bestemd zijn voor coverbranding.

Door het verschil in de fiscale behandeling van de twee vormen van afvalbeheer te marginaliseren, negeert de Vlaamse wetgever op flagrante wijze het principe van de hiërarchie in de afvalverwerkingsmethoden. Dit principe werd voorgeschreven in de Europese wetgeving en is algemeen aanvaard in de wetgeving van het Vlaams Gewest. Het beoogt de valorisering van afval te begunstigen tegenover de eliminatie ervan. Het standpunt van de Vlaamse Regering staat dus haaks op het regulatieve en aansporende effect dat ze met deze heffing wil realiseren.

Indien het Vlaams Gewest dit decreet toepast, kan dit in de praktijk leiden tot wijzigingen in de afvalstroom die bestemd is voor valorisering via de cementindustrie. Daaruit volgt mogelijk een vermindering van de toevoer van vervangingsbrandstoffen en dus een terugkeer naar fossiele brandstoffen. Deze toestand is allerminst wenselijk in het kader van het Kyoto-protocol en zou de cementindustrie indirect financieel treffen.

De tekst van het voorontwerp van decreet onderging het voorbije jaar heel wat wijzigingen, zonder de kern echter wezenlijk te raken. In de laatste versie worden gevaarlijke afvalstoffen die door verbranding worden verwerkt, belast à 8 €/T, tegenover 4 €/T (momenteel 0 €/T) voor gelijkwaardige afvalstoffen die

Foto : J. Van Hevel

bestemd zijn voor coverbranding in cementbedrijven. Deze nieuwe heffing zou op 1 januari 2005 van kracht worden.

Febelcem heeft reeds verscheidene stappen gezet bij de betrokken overheidsinstanties en adviesorganen in het Vlaams Gewest (SERV¹ en Mina-Raad²). Ondanks hun negatief advies is de tekst ongewijzigd voorgelegd aan de Milieucommissie van het Vlaams Parlement. Dit bevestigt het bestaan van politieke druk om het dossier af te ronden.

Toch heeft de cementindustrie op dit niveau een slag thuisgehaald: de Milieucommissie is bereid de betrokken sectoren te horen voordat ze overgaat tot debat en stemming. Gezien de naderende verkiezingen is het op dit moment moeilijk in te schatten op welke termijn deze auditie georganiseerd zal worden.

Febelcem blijft zich verzetten tegen dit voorontwerp van decreet en verdedigt nog altijd de handhaving van de nulheffing voor valorisering via de cement-filière. Dit blijft immers een duurzame oplossing in het afvalstoffenbeheer, zowel voor het milieu als op economisch en sociaal vlak.

Foto : J. Van Hevel

Absoluut een extra energieheffing voorkomen

De lancering van nieuwe belastingen en de verhoging van de bestaande belastingen op federaal en gewestelijk niveau (retributie voor het gebruik van het openbaar domein, de federale bijdrage, de financiering van de winstderving van de gemeenten...), leggen de ondernemingen die veel energie verbruiken alweer zware lasten op. Hun energiefactuur zal nog maar eens verhogen. Het lijdt geen twijfel dat dit een bedreiging vormt voor de concurrentiekracht van de Belgische industrie die in het algemeen afhankelijk is van haar kostprijzen.

Behalve de extra energieheffing is er ook de liberalisering van de elektriciteitsmarkt die haar verhoopte effecten nog niet heeft waargemaakt... De eerste doelstelling van die vrijmaking van de elektriciteit- en gasmarkten was immers de energieprijzen te doen dalen. Deze doelstelling is volledig in duigen gevallen. De ontsporing is te wijten aan het gebrek aan openheid en concurrentie op de Belgische markt en aan de toename van de verschillende fiscale en parafiscale aderlatingen. Hierdoor is een verwarde situatie ontstaan en in het algemeen een kostenverhoging.

Ook de invoering van de Europese 'Emission trading'-richtlijn bij de elektriciteitsproducenten dreigt de industriële gebruiker op te zadelen met extra indirecte kosten. De elektriciteitsproducenten moeten hun infrastructuur en processen aanpassen conform de voorschriften van deze richtlijn. Dat kost geld, en die kosten zullen ze ongetwijfeld doorrekenen in de elektriciteitsprijs...

Febeliec³, waarbij Febelcem is aangesloten, heeft de Waalse en de federale regering geïnterpelleerd over de voorspelbare overbelasting door extra heffingen. De inspanningen van de industriële sectoren die zich organiseren via Febeliec (ontmoetingen, persberichten, brieven...) waren niet tevergeefs. De industriële sectoren hebben immers maatregelen bekomen voor de vermindering van meerkosten:

- groene certificaten (beperking van de restitutieplichting van groene certificaten) - goedkeuring van een besluit door de Waalse regering;
- een limiet voor de federale meerkosten.

De sectoren hebben deze maatregelen positief onthaald, maar ze volstaan nog niet. We moeten met name hopen dat op gewestelijk niveau analoge maatregelen

¹ SERV:
De Sociaal-Economische
Raad van Vlaanderen

² Mina-Raad:
Milieu- en Natuurraad
van Vlaanderen

³ Febeliec:
Federation of Belgian large
industrial energy consumers

len worden genomen betreffende limieten (naast de maatregelen aangaande de groene certificaten).

Febelcem vraagt:

1. de opheffing van de belastingen en extra heffingen die tijdens de voorbije legislatuur werden ingevoerd,
2. geen nieuwe belastingen te creëren,
3. maatregelen te nemen die de marktopstelling garanderen waardoor de liberalisering eindelijk vruchten kan afwerpen.

De cementindustrie moet gratis uitstootquota's krijgen, en voldoende voor een lange periode...

Febelcem wil vooral duidelijkheid over de gevolgen van de zogenaamde 'Emission Trading'-richtlijn 2003/87/CE die binnenkort wordt omgezet in een gewestelijk decreet. De cementbedrijven vragen in dit verband de sectorakkoorden te respecteren, de Waalse ondernemingen te verdedigen in de nationale verdeling, de inspanningen billijk te spreiden over de spelers in de maatschappij en ervoor te zorgen dat de ondernemingen op 1 januari 2005 over de vereiste uitstootvergunning beschikken.

Het is ten slotte aangewezen - teneinde de economische activiteit van de betrokken sectoren niet te remmen - dat de uitstootquota's gratis worden toegewezen en in voldoende hoeveelheden voor een periode tot minstens einde 2012.

De laatste elementen betreffende de plannen voor sectorakkoorden tussen de Waalse regering en de industrie met betrekking tot de vermindering van de specifieke uitstoot van broeikasgassen en de verbetering van de energie-efficiëntie zijn positief. De Waalse regering heeft op 11 maart en 18 maart 2004 de gekwantificeerde doelstellingen aanvaard en goedgekeurd. De cementindustrie verbindt zich ertoe om haar energie-efficiëntie tussen 1999 en 31/12/2010 met 8,3 % te verbeteren (en 9,5 % minder broeikasgassen). Dit akkoord kan later worden verruimd tot 31/12/2012, op basis van een grondige evaluatie in januari 2006, te bevestigen met een nieuwe grondige evaluatie in 2008. De openbare onderzoeksprocedure duurde 30 dagen. De Waalse regering zal de Sectorakkoorden zeer binnenkort (eind mei 2004) formeel goedkeuren.

De wetgeving 'Natura 2000' verhelderen

In toepassing van het decreet van 6 december 2001 betreffende de instandhouding van de 'Natura 2000'-sites, heeft het Waals Gewest aan de Europese Commissie een lijst van 231 sites overhandigd (die samen 217.672 ha of 12,7 % van het Waalse grondgebied dekken). Deze lijst werd tijdens een seminarie op 14 en 15 mei 2003 in haar geheel goedgekeurd, met gelukwensen van de Commissie.

Toch heeft de Europese Commissie nog enkele lacunes aangetroffen in de voorgestelde sites (nieuwe sites toe te voegen wegens ontbreken van bepaalde habitats en soorten, en de kernen van de Speciale Beschermingszones van de Richtlijn 'vogels'). De Waalse regering heeft op 4 februari 2004 daarom een aanvullende lijst van sites opgesteld, waardoor de oorspronkelijk voorgestelde oppervlakte een ietsje (1,5 %) zou toenemen.

Foto : J. Van Hevel

Foto : G. Gilson

Foto : J. Van Hevel

Febelcem blijft de ontwikkelingen in dit prioritaire dossier volgen, meer bepaald de oprichting van de Instandhoudingscommissies en de Aanwijzingsbesluiten (de aanwijzing van de sites zou 4 jaar moeten duren) in toepassing van het decreet van 6 december 2001.

In verband met de inhoud van de Aanwijzingsbesluiten blijft vooral de vraag te weten welke activiteiten mogen plaatsvinden in of rond een 'Natura 2000'-site. Wat is met name de interpretatie van het Waals Gewest betreffende de 'compenserende maatregelen' (artikel 6 van de richtlijn 92/43/CEE van de Raad van 21/05/1992 met betrekking tot de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna) die moeten worden genomen indien een activiteit (die zou worden toegestaan omdat ze van groot openbaar belang wordt verklaard) een effect zou hebben op een dergelijke site?

3. Economie

De algemene economische toestand van 2003 is niet meteen schitterend te noemen. Toch heeft België de schade nog enigszins kunnen beperken in vergelijking met Europa dat het moeilijk heeft om weer aan te knopen met de groei. Voor de betrokken periode stijgt het BBP (bruto binnenlands product) in Europa met gemiddeld 0,8 %, terwijl België 1,1 % noteert. Die weliswaar te zwakke opflakking is te danken aan de heropleving van de activiteit in het tweede semester, na een stagnatie tijdens de eerste 6 maanden...

De woningbouw

De investeringen in woningbouw hebben zich na een regressie in 2002 een beetje hersteld. Volgens het Instituut voor Nationale Rekeningen noteert de sector in 2003 een stijging met 1,2 %, tegenover een daling met 1,6 % tijdens het vorige jaar.

Deze verbetering is waarschijnlijk te verklaren door de bijzonder aantrekkelijke rentevoeten voor hypotheekleningen maar ook door de gevoelige prijsstijgingen in de secundaire markt die een gunstig effect hebben op de algemene vraag naar woningen.

Renovatie blijft het goed doen door de verkopen van bestaande woningen die zekere verbouwingen behoeven. In 2003 kent de renovatie een groei van dezelfde grootteorde als de vorige jaren, namelijk een stijging met ongeveer 2 %.

De niet-residentiële bouwsector

Net als 2002 wordt 2003 gekenmerkt door overdreven voorzichtigheid in het investeringsbeleid van de ondernemingen. Het gebrek aan onroerende investeringen is vooral voelbaar in de industrie, de belangrijkste 'klant' van de niet-residentiële bouwsector. Het aantal bouwvergunningen stuikte in 2002 ineen (30 % minder dan het gemiddelde van de laatste jaren), en dat leidde in 2003 tot een ernstige flauwte in gestarte volumes.

De vermindering van de investeringen in nieuwe gebouwen heeft de ondernemingen meer in de richting van de renovatie gedreven. Dit segment is in 2003 dan ook goed voor bijna 40 % van alle investeringen in nutsbouw.

Burgerlijke bouwkunde

De investeringen in burgerlijke bouwkunde bevinden zich in een overgangsfase met een groei die deze term amper waard is (ongeveer nul). Het jaar 2003 volgt namelijk op de negatieve postelectorale periode 2001-2002 en gaat vooraf aan de pre-electorale periode 2005-2006 die ongetwijfeld weer gunstiger zal zijn.

Foto : J. Van Hevel

Foto : A. Nullens

Hier moet ook worden gewezen op het beperkte volume werken voor de NMBS (Nationale Maatschappij van de Belgische Spoorwegen, normaal een groot consument van openbare werken, die om financiële redenen haar plannen heeft moeten terugschroeven, al kan men niet ontkennen dat haar behoeften belangrijk blijven.

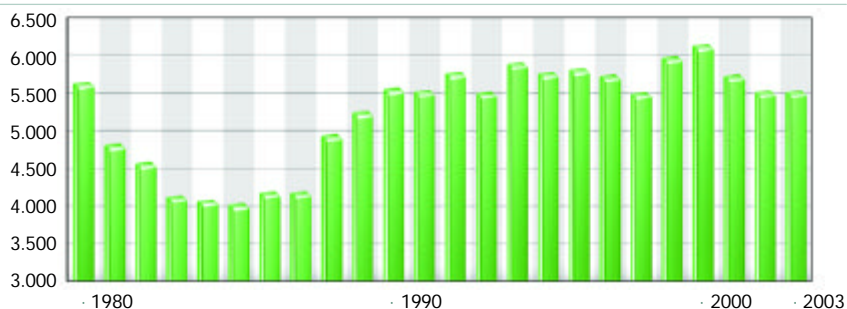
DE VERBRUIK VAN GRIJS CEMENT

(leveringen van de Belgische cementbedrijven op de nationale markt + invoer)

Het cementverbruik van het jaar 2003 heeft zich gestabiliseerd op het niveau dat vorig jaar werd bereikt. Het betreft namelijk een volume van 5.519.000 ton in vergelijking met 5.515.000 ton in 2002.

In vergelijking met de jaren 90 is het niveau momenteel gedaald met 3,4 %.

Verbruik van grijs cement
(x 1.000 t.)

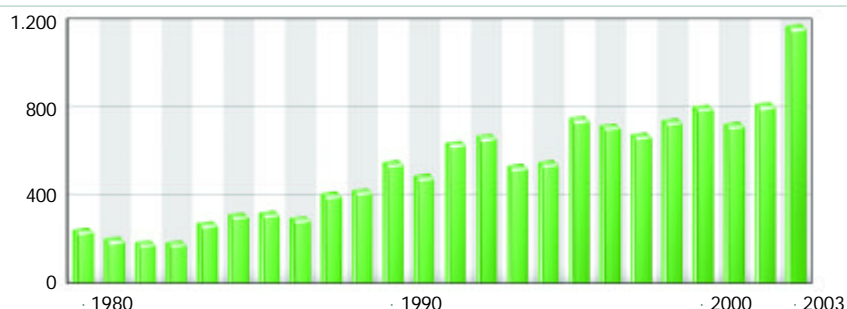
De invoer

De leden van Febelcem worden al verscheidene jaren geconfronteerd met steeds heviger wordende concurrentie. Dat blijkt nog maar eens uit het recordniveau dat de invoer in 2003 bereikt. Deze invoer komt op ons grondgebied aan in de vorm van cement, uiteraard, maar ook in de vorm van klinker.

In 2003 bedraagt het totale ingevoerde volume 1.166.000 ton cement. Dat is een enorme stijging (+ 43 %) in vergelijking met de 816.000 ton van 2002. De absolute stijging bedraagt dus 350.000 ton of ruim 6 % van het jaarlijks verbruik.

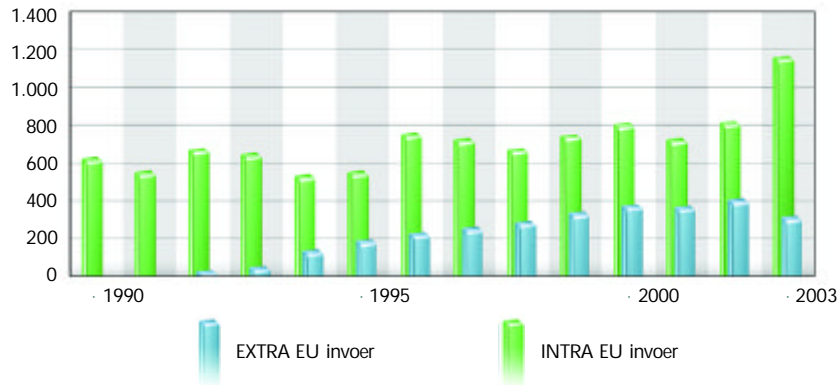
De omvang van het fenomeen is van die aard dat de huidige penetratiegraad van de invoer reeds meer dan een vijfde van het Belgische cementverbruik bedraagt. Tien jaar geleden was dat nog 9 %.

Invoer van grijs cement
(x 1.000 t.)

Verder is een verschuiving vast te stellen in het relatieve gewicht van de herkomst van die invoer. In 2002 waren de ingevoerde tonnages van intracommunautaire en extracommunautaire oorsprong precies identiek (tot achter de komma!), maar vandaag is de intracommunautaire invoer goed voor zowat 75 % van het in België geleverde volume.

Evolutie 1990-2003 van de intra- en extracommunautaire invoer (x 1.000 t.)

Het cementverbruik per inwoner

De Belgische burger verbruikte in 2003 net zoals in 2002 gemiddeld 536 kilo cement. Hij verbruikt daarmee 4 % meer dan het gemiddelde van de Europese Unie voor 2003.

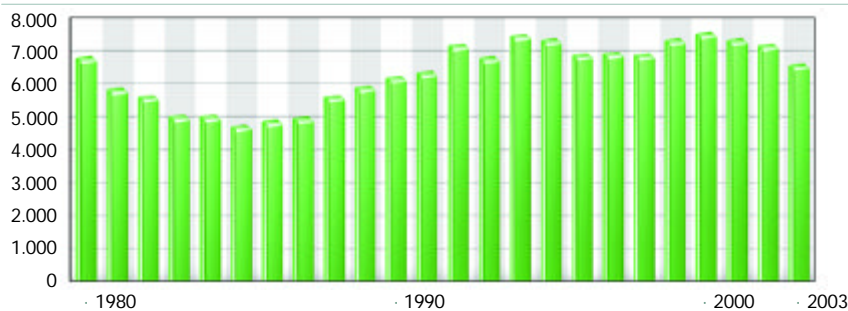
Behalve de forse daling van het cementverbruik per inwoner in Nederland (van 374 kilo in 2002 naar 305 kilo in 2003, of een daling met meer dan 10 %) is de afwijking met de andere buurlanden kleiner dan 1 % of nagenoeg onbestaand.

DE LEVERINGEN VAN DE CEMENTINDUSTRIE

(leveringen van de Belgische cementbedrijven op de binnenlandse markt en voor uitvoer)

Het **totaal van de leveringen** van grijs cement bedraagt 6.550.000 ton over heel 2003. Dat is een vermindering met 8 % in vergelijking met 2002. De verdeling: 66 % binnenlandse leveringen en 34 % uitvoer.

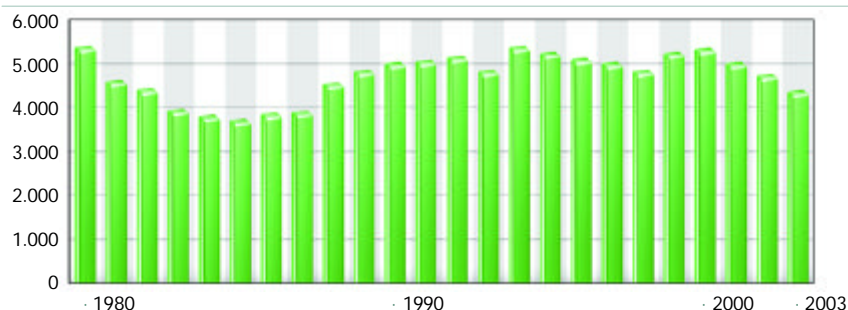
Totaal van de leveringen van grijs cement (x 1.000 t.)

De **binnenlandse leveringen** door onze leden op het Belgische grondgebied dalen voor het derde opeenvolgende jaar zodat het gecumuleerde verlies sinds 2000 ongeveer 18 % bedraagt. De daling van 2003 in vergelijking met 2002 bedraagt 7 %.

De verklaring van deze daling in 2003 ligt uitsluitend in de hevige concurrentie die momenteel woedt op de nationale markt. De leden van de Federatie hebben inderdaad af te rekenen met een zeer omvangrijke, op een jaar tijd meer dan verdubbelde intracommunautaire invoer.

Binnenlandse leveringen van grijs cement
(x 1.000 t.)

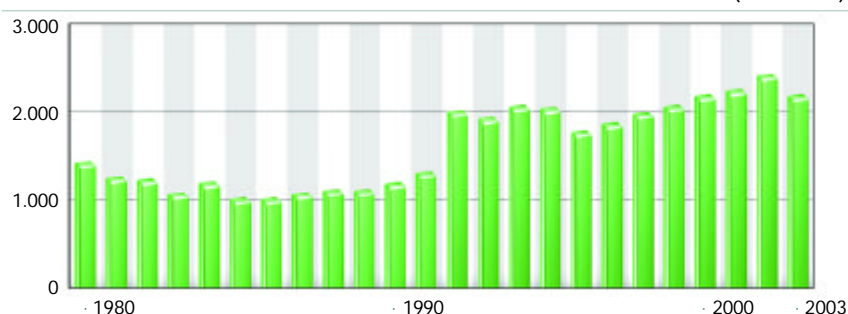

Analyse van de gegevens over de binnenlandse leveringen leert:

- Een nieuwe daling van het aandeel van het in zakken geleverde cement. Dit aandeel zakte nog maar eens met 2 % tegenover 2002, en bedraagt nog 14 % in 2003. (Tien jaar geleden was dat nog 24 %).
- Een stijging met 3 % in vergelijking met 2002 van het aandeel hoogovencement ten nadele van de zuivere en samengestelde Portlandcementen.
- Het gebruik van stortklaar beton blijft maar stijgen, vooral ten nadele van de leveringen aan de handel. De andere gebruikerstypes hebben hun positie van 2002 grotendeels behouden.

De leveringen voor export zijn op een jaar tijd met meer dan 8,5 % gedaald, en vallen daardoor terug op het niveau van 2000. Toch behoren de leden van Febelcem nog steeds tot de grote exporteurs van de Europese Unie.

Uitvoer van grijs cement
(x 1.000 t.)

DE VOORUITZICHTEN VOOR DE BOUWSECTOR

De woningbouw

In de sector van de woningbouw zal de activiteit de komende maanden waarschijnlijk niet beduidend verhogen. De arbeidsmarkt krijgt immers klappen door het trager dan verwachte aantrekken van de economie. De zeer voordelige rentevoeten voor hypotheekleningen zullen vermoedelijk niet volstaan om de angst voor werkloosheid en de speculatieve prijs van de bouwgronden te compenseren.

De totale activiteit in de woningbouwsector moet het dus andermaal vooral van renovatie hebben.

De niet-residentiële bouw

Het jaar 2004 zou gekenmerkt moeten worden door een stevige groei in de sector van de industriële nieuwbouw. Deze groei zou een logische reactie zijn op de overdreven voorzichtigheid aangaande onroerende investeringen die het bedrijfsleven in 2001 en 2002 in haar greep hield. Deze opklaring zou ook moeten blijken op het niveau van de bouw van kantoren met het oog op de uitbreiding van de Europese Unie.

De burgerlijke bouwkunde

Volgens het Planbureau verloopt de trendomkering - naar een verbetering van het niveau van de investeringen in openbare werken - trager dan oorspronkelijk voorzien. De toename in de geplande investeringen voor de pre-electorale periode zou naar verluidt in 2005 voelbaar worden.

DE INVESTERINGEN IN DE CEMENTBEDRIJVEN

Na de zeer aanzienlijke investeringen van de jaren 2000 tot 2002 (bouw van een nieuwe molen, verhoging van de ovencapaciteit, graven van een tunnel...) haalt de Belgische cementindustrie in 2003 opnieuw een investeringsniveau dat erg vergelijkbaar is met dat van het einde van de jaren '90, namelijk 39.005.000 €

Foto : J. Van Hevel

In dienst van de verschillende DOELGROEPEN VAN FEBELCEM

4. Promotie, onderzoek en ontwikkeling

De activiteiten van het departement PRD, 'Promotie - Onderzoek - Ontwikkeling' in 2003 concretiseren het actieplan 2003 dat op zijn beurt de eerste stap vormt in de verwezenlijking van het Business Plan 2003-2007.

Deze activiteiten/acties kunnen in drie onderscheiden groepen onderverdeeld worden:

- de promotie, die de verschillende aspecten behelst met betrekking tot de verspreiding, in brede zin, van de kennis van het materiaal en zijn toepassingen;
- het onderzoek, waardoor de kennis van het materiaal en zijn toepassingen uitgediept wordt;
- de ontwikkeling, die specifieke toepassingsdomeinen en acties omvat met als doel het marktaandeel en het cementverbruik in bepaalde sectoren te behouden of te vergroten.

Om zijn objectieven te bereiken, steunt het departement op volgende pijlers:

- expertise en technische assistenties,
- een netwerk van geprivilegieerde contacten in alle sectoren van de bouw,
- informatie en communicatie.

Deze pijlers rusten op hun beurt op:

- geloofwaardigheid,
- objectiviteit,
- langetermijnvisie.

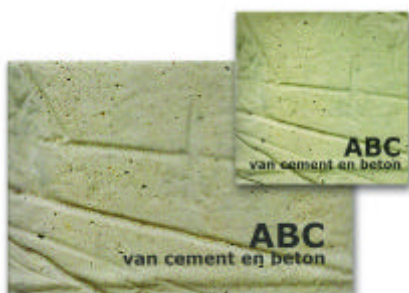
Alleen de opmerkelijkste acties worden hierna vermeld.

Publicaties

Hét evenement van het jaar op gebied van publicaties was het verschijnen van het 'ABC van cement en beton', de langverwachte opvolger van het 'Memento'. De deelnemers aan de Belgische Betondag (16 oktober) mochten als eersten dit nieuwe ABC in ontvangst nemen, waarna via verschillende kanalen meer dan 10.000 exemplaren verspreid werden onder de leden van de zusterfederaties FEBE, FSBP en FIPAH, aannemers (WTCB), universiteiten en technische scholen, overheidsinstellingen (VDAB, FOREM...)

Tegelijkertijd verscheen ook een cd-rom met alle figuren van het ABC, wat de didactische bruikbaarheid aanzienlijk vergrootte.

Het ABC is inmiddels ook ontdekt buiten de landsgrenzen. Zo hoopt ERMCO een Engelstalige versie uit te brengen.

Een andere belangrijke publicatie was de 'Checklist voor de dagelijkse opvolging van de uitvoering van verhardingen in cementbeton', gerealiseerd in samenwerking met het OCW.

Tentoonstellingen

Het Vlaams Architectuurinstituut (VAi) vroeg de medewerking - financieel en inhoudelijk - voor de realisatie van een tentoonstelling over het werk van architect Leon Stynen en meer in het bijzonder het gebouwencomplex 'deSingel' te Antwerpen. In dit bouwwerk is het materiaal beton prominent en in diverse toepassingen aanwezig. De tentoonstelling waarvoor FEBELCEM het beton-technologisch luik documenteerde, werd georganiseerd naar aanleiding van en geopend op de Vlaamse Open Monumentendag (14 september).

Nadien was ze enkele weken te bezichtigen in de Campusbibliotheek Arenberg van de KULeuven. Andere architectuurscholen hebben eveneens hun interesse getoond om de tentoonstelling tijdelijk te lenen. Ook vanuit Nederland is er belangstelling.

Voordrachten

In samenwerking met het ICASD (Informatiecentrum voor Architectuur, Stedenbouw en Design) en het tijdschrift A+ organiseerde FEBELCEM twee voordrachten in het prestigieuze Paleis voor Schone Kunsten te Brussel.

Cecil Balmond (UK) van het gerenommeerde bureau Arup & Partners belichtte de relatie tussen 'engineering' en architectuur (13 januari).

Peter Latz (D), landschapsarchitect, gaf een uiteenzetting (13 november) over de verschillende aspecten van de sanering, omschakeling en herinrichting van industriële sites.

De voordrachten lokten telkens 5 à 600 geïnteresseerden.

Markante wegenbouwprojecten

In het domein van de betonwegen is FEBELCEM gekend bij opdrachtgevers, studie burelen en aannemers als expertisecentrum, zowel in de ontwerpfase en tijdens de uitvoering als in de bijstand in geval van schade of litiges. Onder de talrijke assistenties die werden verzekerd in 2003 waren er twee projecten die bijzondere nationale en internationale belangstelling hebben genoten.

· 'Inlay' in doorgaand gewapend beton op de E40 tussen Groot-Bijgaarden en Affligem

In opdracht van de Afdeling Wegen en Verkeer Vlaams-Brabant werd op de E40 Brussel-Oostende 250.000 m² doorgaand gewapend beton geplaatst, dit over 4 rijstroken in beide richtingen. Het werk werd uitgevoerd door BETONAC NV in de uiterst korte termijn van 126 kalenderdagen.

FEBELCEM had actief deelgenomen aan de werkgroep ter voorbereiding van het bestek. Tijdens de uitvoering werden door FEBELCEM in samenspraak met opdrachtgever en aannemer diverse bezoeken georganiseerd voor binnen- en buitenlandse delegaties (UK, F, E, A).

· Renovatie van de Lorrainedreef in Brussel

De Lorrainedreef in Brussel is een oude bosdreef die het autosnelwegennet verbindt met het zuidelijke deel van Brussel. Ze werd aangelegd in 1925 en was

Foto : Diatheek FEBELCEM

↑ 'Inlay' in doorgaand gewapend beton op de E40 tussen Groot-Bijgaarden en Affligem ↓

Foto : Diatheek FEBELCEM

Renovatie van de Lorrainedreef in Brussel
Foto : Diatheek FEBELCEM

opgebouwd uit betonplaten van 15 cm dikte die rechtstreeks op de natuurlijke bodem werden geplaatst. Na 78 jaar trouwe dienst werd deze weg gerenoveerd tijdens de zomer van 2003. Slechts 11 dagen volstonden om op de 3 km lange bestaande weg een overlay in betonplaten aan te brengen. Een bijzonder ecologische en economische oplossing, die geheel in de lijn ligt van de duurzame ontwikkeling.

Ook hier was FEBELCEM nauw betrokken bij de ontwerp- en uitvoeringsfasen.

Belgische betongroepering (BBG)

De Belgische Betongroepering werd opgericht in 1980. Zij heeft als doel al diegenen die belangstelling hebben voor de toepassing van beton in de bouw samen te brengen. Zij doet dit met het oog op het valoriseren, delen en verspreiden van alle opgedane ervaring en kennis van dit materiaal in al zijn aspecten. Haar leden komen uit universiteiten en hogescholen, administraties van nationale en regionale overheden, technische instellingen (onderzoekscentra, controlebureaus, ...) en beroepsverenigingen van aannemers en industriëlen.

PRD heeft meegewerkt aan het samenstellen van het lezingenprogramma van de BETONDAG (16 oktober 2003) die in teken stond van de nieuwe wegen- en infrastructuurwerken. PRD heeft ook bijgedragen aan de organisatie van de werkbezoeken aan de hogesnelheidslijn tussen Antwerpen en de Nederlandse grens en het nieuwe TGV-station te Liège-Guillemins.

'Dit is beton'

BATIBOUW is de jaarlijkse Belgische bouw- en woonbeurs bij uitstek. Voor kandidaat-bouwers en verbouwers, voor architecten, aannemers, toeleveringsbedrijven, ... kortom, voor al wie met bouwen bezig is, vormt Batibouw een niet te missen evenement.

Met 337.000 bezoekers, onder wie ca. 90.000 professionelen, vestigde Batibouw dit jaar overigens een nieuw record.

Veel van deze professionelen kennen ondertussen reeds het Belgisch Betonplatform. De Federaties die lid zijn van het Betonplatform richten zich inderdaad reeds tientallen jaren tot hen via technische publicaties, zoals het tijdschrift 'Beton' van FEBE, 'Bouwen met Beton' en het 'Dossier Cement' van FEBELCEM, enz.

Een groots opgezette actie vanuit de betonsector gericht naar het brede publiek was een primeur en betekende voor het Betonplatform een uitdaging van formaat.

'Beton zoals u het nog nooit gezien heeft...' - ziedaar de onderliggende gedachte bij het concept van de Batibouw-actie. Ze werd vertaald in een eenvoudige en kernachtige slogan : 'dit is beton'.

Beton is het meest gebruikte bouw materiaal ter wereld. De evidente technische eigenschappen van beton worden alom erkend: brandweerstand, geluidsisolatie, thermisch comfort, duurzaamheid. Maar daarnaast heeft beton ook onvermoede decoratieve mogelijkheden zodat het ook vanuit esthetisch oogpunt een plaats verdient in elk nieuwbouw- of renovatieproject.

De stand van het Betonplatform bevond zich in het indrukwekkende Paleis 5, waar een aantal belangrijke actoren uit de sector van de ruwbouw hun vaste stek

hebben. Het standconcept en het opvallende oranje logo 'dit is beton' trokken vanaf de eerste dag de aandacht van verschillende televisiecamera's: RTBF, VTM, Kanaal Z...

Op de stand konden de bezoekers de verrassende mogelijkheden van het materiaal beton (her)ontdekken aan de hand van talrijke betonstalen en foto's van recente realisaties. Tijdens de duur van het Salon (26 februari - 7 maart) werden ruim 13.000 exemplaren van de speciaal voor Batibouw gerealiseerde brochure 'dit is beton' uitgedeeld.

Dat de slogan 'dit is beton' tot de verbeelding spreekt, bleek eveneens uit het feit dat honderden bezoekers documentatie, raad en uitleg vroegen in verband met diverse betontoepassingen - van ruwbouw tot design-meubilair...

Tenslotte konden de bezoekers ook nog meedoen aan een wedstrijd die in tien tijdschriften/magazines was aangekondigd en waarin op een ludieke manier de kennis van het materiaal beton werd getest. Uit de nagenoeg 3.000 deelnemers konden drie gelukkige winnaars worden aangeduid. Zij genieten eerlang van een reis naar Barcelona.

'dit is beton' ... wordt vervolgd in Batibouw 2005 !

Communicatie bevordert HET PARTNERSHIP

5. Communicatie

2003 was voor de communicatieafdeling van Febelcem een jaar van intens partnership. Uit die inspanningen ontstonden samenwerkingsverbanden met het Betonplatform, BMP, Confederatie Bouw, FEMA, de intercommunale Ipalle, Belgische BetonGroepering, FEDIEX en de nieuwe entiteit FORTEA. Hierna volgen enkele markante elementen uit het voorbije jaar.

Foto : Diatheek FEBELCEM

In de eerste plaats vermelden we de recentste editie van 'Beton ademt', de imagocampagne van Febelcem. In 2003 werd een nieuw beeld gerealiseerd dat de esthetische troeven van betonnen meubilair beklemtoont. Gesterkt door de faam van de campagne die in 2000 werd gestart, koos Febelcem deze keer voor meer gespecialiseerde media die dichter aanleunen bij de context van de bouw. Vandaar dat tijdschriften zoals 'Beter bouwen en verbouwen', 'Ik ga bouwen', 'Actief wonen', 'Villa's' en 'Decors' werden geselecteerd om onze blijde boodschap te verkondigen aan ons doelpubliek: de kandidaat-bouwer!

Nog steeds in de context van imago en esthetiek, waarmee het elegantst en warmst mogelijke beeld van het materiaal 'beton' moet worden aangeboden, vermelden we ook successen als de Febelcem-kalender en de presentatiebrochure voor rekening van het BetonPlatform. Wat de kalender betreft, is het nuttig te weten dat alle foto's voortkwamen van eenzelfde reportage van fotografe Jasmine Van Hevel, in samenwerking met vele architecten in het hele land. Wanneer de voorschrijver een partner wordt, groeit er een mooi resultaat!

Febelcem organiseerde voorts een fotowedstrijd voor het grote publiek. Tijdens de Belgische Betondag op de Heizel werden drie laureaten gekozen en bekroond. Een eerste prijs van 2.500 € ging naar mevrouw Lea Gentens uit Kuntich. Haar foto toont een kunstwerk van pijlers in gekleurd beton, opgehangen aan een lichte stalen structuur. Dit kunstwerk in beton werd gefotografeerd in het schitterende provinciaal domein van Hélécine. Het beantwoordde perfect aan het jaarthema 'Beton in het groen'. De heren Laurent De Meyer en Guy Gilson uit Brussel sleepten respectievelijk de tweede en de derde prijs in de wacht.

1° prijs van de fotowedstrijd georganiseerd door het Betonplatform
Foto : Léa Gentens

De laatste maanden van het jaar stonden in het teken van een intense samenwerking tussen het communicatieteam van Febelcem en onze collega's van de Confederatie Bouw, BMP en FEMA. Onder de naam 'Synergie Bouw' hebben we samen een informatiecampagne voor de politieke besluitvormers opgezet, met de uitgesproken bedoeling hun enkele ideeën voor te leggen voor een nieuwe economische dynamiek. Brochures in vierkleurendruk, persberichten en persconferenties, institutionele reclame in vier drukgelezen kranten... Het resultaat stemde overeen met de hooggespannen verwachtingen. Velen hoorden praten over deze 'Synergie Bouw'-oproep.

Tot slot werkte Febelcem ook mee aan een campagne voor netheid op de snelwegen, een initiatief van de intercommunale IPALLE. De campagne 'Roule in, roule clean!' spitte zich vooral toe op de omgeving van de cementproductievestigingen in Henegouwen. Febelcem assisteerde de intercommunale bij haar creatieve initiatieven en financierde een gedeelte van de productiekosten.

Een nieuwe wet, en nieuwe voorschriften VOOR DE BOEKHOUDING...

6. Boekhouding

De boekhoudafdeling van FORTEA beheert de financiën van vele interne 'klanten': Febelcem, maar ook OCCN, Fediex, BMP en de Belgische Betongroepering. Omdat de meeste van deze entiteiten vzw's zijn, heeft de boekhoudafdeling een flinke brok aanpassingswerk moeten verzetten naar aanleiding van een nieuwe, in 2002 goedgekeurde wet.

Na vier jaar debatteren in Kamer en Senaat werd op 2 mei 2002 de hervorming van de wet op de vzw's goedgekeurd. Deze wet wijzigt de oude wet van 27 juni 1921 betreffende 'de verenigingen zonder winstgevend doel en de instellingen van openbaar nut'. Er waren echter verscheidene koninklijke uitvoeringsbesluiten nodig om deze wet toepasselijk te maken. Het laatste besluit, gepubliceerd op 30 december 2003, betreft meer in het bijzonder Febelcem aangezien het zich richt tot de categorie van de 'grote vzw's'.

Een criterium van formaat

De boekhoudkundige verplichtingen worden alsmaar omvangrijker naarmate de vzw groter wordt. Onder de categorie 'grote vzw's' worden volgens gebruik de verenigingen gegroepeerd die voldoen aan twee of drie groottecriteria die werden gedefinieerd in de wet van 27 juni 1921, namelijk:

- 5 werknemers als jaargemiddelde, uitgedrukt in voltijdse equivalenten, ingeschreven in het personeelsregister;
- 250.000 € voor het totaal van de inkomsten, uitzonderlijke inkomsten niet meegerekend, zonder belasting op de toegevoegde waarde;
- 1.000.000 € voor het balanstotaal.

Febelcem overtreft deze drie criteria en is daarom verplicht de regels te volgen die gelden voor de boekhouding en de jaarrekeningen van de grote vzw's. Na enkele typische aanpassingen voor de non-profitsector lijken deze op de wettelijke boekhoudvoorschriften die al verscheidene jaren gelden voor de handelsondernemingen en -bedrijven.

Voor verenigingen die op 1 januari 2004 rechtspersoonlijkheid hebben verworven, gelden deze nieuwe bepalingen vanaf diezelfde datum. Voor Febelcem, dat die rechtspersoonlijkheid reeds vóór 1 januari 2004 verwierf, gelden de nieuwe bepalingen vanaf boekjaar 2005.

De nieuwe bepalingen

Febelcem voert al verscheidene jaren een algemene boekhouding op basis van een softwarepakket conform de regels van het gemene boekhoudrecht voor ondernemingen. De boekhoudafdeling zal geen enkel probleem hebben om deze nieuwe bepalingen te volgen aangezien het grootste gedeelte ervan reeds wordt toegepast.

Foto : J. Van Hevel

Ze zijn samen te vatten in de enkele volgende regels en principes:

- principe van een aangepaste en complete boekhouding
- systeem van boeken en rekeningen
- basisprincipe van boekhoudkundige registratie en Centraalboek
- algemeen principe van het bijhouden van een boekhoudplan
- regels met betrekking tot de kasstukken
- regels met betrekking tot de jaarlijkse inventaris, de jaarrekeningen en de publicatie ervan

Vooraf die laatste regel - met betrekking tot de jaarlijkse inventaris van de activa, rechten, schulden en verplichtingen van allerlei aard, en meer bepaald tot de jaarrekeningen en de publicatie ervan - zal de aandacht van de boekhoudafdeling eisen omdat deze bij Febelcem nog niet werd toegepast.

De jaarrekeningen van Febelcem zullen moeten worden opgesteld op basis van het wettelijk verkort schema, met een jaarlijkse inventaris. Na goedkeuring hiervan door de algemene vergadering moeten ze worden gepubliceerd door neerlegging bij de Nationale Bank van België. De jaarrekeningen zullen ook worden neergelegd bij de griffie van de rechtbank van het gerechtelijk arrondissement Brussel waar ze door derden kunnen worden geraadpleegd.

Foto : J. Van Hevel

Wijzigingen aan de statuten

De nieuwe wet van 2 mei 2002 wijzigt ook sommige bepalingen betreffende de statuten van vzw's.

De Raden van Bestuur van de 'oude vzw's' moeten vóór 1 januari 2005 hun statuten onderzoeken om er de noodzakelijke aanpassingen, wijzigingen, correcties, toevoegingen en schrappingen in aan te brengen. Voorzichtigheid en aandacht voor goed beheer vragen om daar nog in 2004 voldoende tijd voor uit te trekken.

Het komt er inderdaad op aan zich de tijd te gunnen om de wijzigingen in de statuten voor te bereiden, een buitengewone algemene vergadering bijeen te roepen die deze wijzigingen zal moeten goedkeuren, en de tekst van de wijzigingen samen met de gecoördineerde tekst van de statuten via een ondernemingsloket neer te leggen bij de griffie van de handelsrechtbank.

De vzw's kunnen zich uiteraard laten bijstaan door notarissen of advocatenkantoren die gespecialiseerd zijn in dit soort kwesties. Wanneer de wijzigingen te omvangrijk worden, is het soms gemakkelijker van nul te herbeginnen en nieuwe statuten op te stellen.

De belangrijkste wijzigingen

Bij het onderzoek van de statuten van de oude vzw's is het aangewezen te controleren of alle verplichte vermeldingen zijn opgenomen. Het ontbreken van bepaalde vermeldingen kan immers leiden tot de nietigheid van de vereniging.

Tot de verplichte vermeldingen behoren met name:

- de naam en het adres van de zetel van de vereniging, en de vermelding van het gerechtelijk arrondissement waarvan ze afhangt;
- de precieze omschrijving van het of de doelen waarvoor ze werd opgericht.

Hierbij moet een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen doel en voorwerp. Het doel van de vereniging bestaat uit de belangeloze doelstelling(en) die de leden van de vereniging willen nastreven. Het voorwerp omvat de middelen die de vereniging wil aanwenden om haar doel te realiseren. Het doel is dus het resultaat, terwijl het voorwerp het middel is.

De Raad van Bestuur moet elk jaar een lijst van de effectieve leden publiceren en deze lijst neerleggen in het dossier bij de griffie van de handelsrechtbank. Het aantal bestuurders moet altijd kleiner zijn dan het aantal (natuurlijke of rechts) personen die lid zijn van de vereniging. De statuten mogen dus niet stipuleren dat het aantal bestuurders gelijk zal zijn aan het aantal leden. In vzw's die slechts drie leden tellen, mogen de statuten nochtans bepalen dat het aantal bestuurders minstens gelijk moet zijn aan twee.

Deze bepaling beoogt in principe te vermijden dat de Raad van Bestuur meer macht heeft dan een Algemene Vergadering en dat deze laatste met andere woorden niet bij machte is de bestuurders naar behoren te controleren of hen decharge te verlenen.

Alle belangstellenden kunnen gebruik maken van het uiterst veelzijdige documentatiecentrum van Febelcem dat beschikt over massa's werken en tijdschriften omtrent cement en zijn gebruik. Het documentatiecentrum is een essentieel instrument met technische informatie voor cementgebruikers. Het centraliseert voorts de normen en verslagen van congressen in de wereld van de bouw.

Foto : J. Van Hevel

Elke dag opnieuw worden de databanken bijgewerkt en specifieke opzoekingen verricht voor de vele klanten. Verder werd 2003 wat het Documentatiecentrum betreft gekenmerkt door de openstelling voor het publiek (via het internet) van zijn belangrijkste databank, de technische databank 'Beton en componenten'. Dit uitzonderlijk performante instrument bundelt meer dan 120.000 referenties en doorstaat zonder blozen de vergelijking met de nieuwe on-linedatabase van de CIL die het resultaat is van het partnership tussen BCA, BRE en de Engelse 'Concrete Society'. De databank is voortaan beschikbaar voor externe gebruikers, en dit via de website: www.doc.febelcem.be.

Vanaf de zomer van 2003 werden - eerst voor de leden van Febelcem - informatie- en opleidingssessies georganiseerd om de inhoud en het gebruiksgemak te demonstreren: het begon met Holcim en Interbeton in juni; in september volgde CBR, en in oktober was het de beurt aan CCB.

Nog steeds in oktober 2003 werden diezelfde sessies aangeboden aan de zusterfederaties FEBE, FEDIEX, FSBP, FIPAH, CEMBUREAU en ERMCO. In november 2003 volgden de producenten van granulaten (FEDIEX-leden).

Parallel daarmee werden verschillende promotieacties gevoerd in de vorm van een toespraak tijdens de InformatieDagen van FEBELCEM en in de architectenscholen en universiteiten. Het documentatiecentrum zal ook in 2004 deze acties voortzetten en informatiesessies organiseren om het volledige geïdentificeerde doelpubliek te bereiken.

Het documentatiecentrum verwerkte in zijn gewone werkingsactiviteit 1448 aan de federatie gerichte informatieaanvragen.

8. Sociaal

DE CONTEXT

Het sociale landschap wordt nog altijd beïnvloed door een moeilijke conjuncturele context. België heeft voor het derde opeenvolgende jaar af te rekenen met een matige economische conjunctuur.

België kampt voorts al verscheidene jaren met een handicap op het vlak van de loonkosten. Deze zijn in de periode van 1997 tot 2002 zelfs met 6 % gestegen, van 12 naar 18 %.

Zoals in de meeste sectoren in België, werd in de paritaire subcommissie een sectorakkoord gesloten voor de periode 2003 - 2004. Over dit akkoord werd onderhandeld op basis van het centraal akkoord van 17 januari 2003. Er werd ook rekening gehouden met de zorgwekkende economische context van de cementsector. Deze heeft te maken met:

- de dalende volumes en de toenemende invoer van cement op de Belgische markt;
- maatregelen die inherent zijn aan productieovercapaciteit in de buurlanden en de zware prijsdruk;
- de extra investerings- en exploitatielasten als gevolg van de milieuverplichtingen.

Wat de economische en sociale informatie betreft, handhaven de cementbedrijven hun beleid dat gericht is op maximale informatie aan de personeelsafgevaardigden opdat deze een beter inzicht verwerven in de economische, financiële en sociale fenomenen waarmee de werkgevers rekening moeten houden bij hun beslissingen.

Dankzij de goede relaties met de werknemers en hun afgevaardigden is het mogelijk de veranderingen door te voeren en te verteren die noodzakelijk zijn door de evolutie van de productietools, de organisatietechnieken en het bedrijfsbeheer.

Tijdens onderhandelingen is duidelijk geworden dat het milieu, het toezicht erop en de bescherming ervan een permanente waakzaamheid van iederéén vereist. De cementbedrijven, bij monde van hun directies, en de vakbondsorganisaties en hun vertegenwoordigers zijn op dit vlak objectieve en alerte bondgenoten.

PREVENTIEBELEID

Met hun plannen voor interne sensibilisering bevestigen de ondernemingen uit de sector andermaal hun vaste wil om tussen hun beleidsprioriteiten een proactief veiligheids- en gezondheidsbeleid voor hun werknemers te handhaven. Zij ijveren voor een aangepaste attitude en gedrag om de preventie van arbeidsongevallen nog te verbeteren. Hiervoor dienen de vele informatiekkanalen en opleidingen. Daarnaast wordt een beroep gedaan op onafhankelijke auditeurs voor analyse- en risicopreventieopdrachten in de industriële vestigingen.

De valorisering van vervangingsbrandstoffen en vervangingsgrondstoffen gaat gepaard met alle voorzorgsmaatregelen die nodig zijn om de gezondheid van de

Foto : A. Nullens

Foto : A. Nullens

Foto : A. Nullens

werknemers en omwonenden te vrijwaren, en met alle aandacht voor de milieueffecten. De energetische valorisering van vervangingsproducten in de cementfilière verloopt voorts volgens betrouwbaarheidscriteria die worden opgelegd in een bestek, zodat de kwaliteit en de toepassingsdomeinen van het cement op geen enkele manier worden gewijzigd.

BEROEPSOPLEIDING

In het kader van de collectieve arbeidsovereenkomst heeft de cementindustrie zich ertoe verbonden een extra inspanning te leveren wat opleiding betreft. De bedoeling is in te spelen op de groeiende verscheidenheid in specialisaties, waarvoor een almaar specifiekere beroepsbekwaamheid in een almaar Europese dimensie vereist is.

Voorrang aan informatie, luisterbereidheid, overleg en dialoog over de opleidingsplannen binnen de Ondernemingsraad en het uitwerken van actieplannen op sectoraal niveau zijn prioriteiten die inherent zijn aan ons vak. De cementsector beleeft immers een progressieve kentering door verbeterende procédés en toenemende concurrentie.

WERKGELEGENHEID

Het gemoderniseerde informatiesysteem voor Human Resources, dat sinds begin 2003 operationeel is, heeft de homogeniteit van de gegevens voor het personeelsbeheer nog versterkt. De sector heeft geen beroep gedaan op werkloosheid om economische redenen.

Minder maar beter opgeleid personeel blijft een dwingende constante noodzaak om de concurrentiekracht te kunnen behouden. Natuurlijke afvloeiingen worden niet systematisch vervangen. De wettelijke verplichting om bruggepensioneerden te vervangen wordt een economische dwangmaatregel die moeilijk te verzoenen is met de huidige conjunctuur.

Toch hebben de cementbedrijven zich geëngageerd om bij hun aanwervingen bijzondere aandacht te besteden aan mensen uit risicogroepen.

9. Statistieken

TOTALE LEVERINGEN

Jaren	Portlandcement		Hoogovencement		Totaal cement
	(x 1.000 t.)	(%)	(x 1.000 t.)	(%)	(x 1.000 t.)
1990	3.559	57,4	2.645	42,6	6.204
1995	4.117	56,8	3.127	43,2	7.244
1996	3.961	57,9	2.884	42,1	6.845
1997	3.971	57,8	2.903	42,2	6.874
1998	3.933	57,8	2.870	42,2	6.803
1999	4.103	56,4	3.174	43,6	7.277
2000	4.187	55,8	3.323	44,2	7.510
2001	4.069	56,2	3.172	43,8	7.241
2002	4.100	57,7	3.003	42,3	7.103
2003	3.617	55,2	2.933	44,8	6.550

Bron : FEBELCEM

BETREKKING IN DE BELGISCHE CEMENTINDUSTRIE

Jaren	Aantal bedienden (maandgemiddelde)	Aantal arbeiders (maandgemiddelde)	Totaal aantal arbeidsuren
1990	615	1.339	1.961.378
1995	680	1.139	1.768.312
1996	713	1.139	1.714.133
1997	765	1.161	1.667.694
1998	759	1.125	1.653.196
1999*	759	1.119	2.737.911
2000	777	1.086	2.676.617
2001	744	1.015	2.495.094
2002	666	966	2.395.227
2003	625	867	2.241.237

* Sinds 1999: aantalwerkuren arbeiders + bedienden

Bron: 1990 - 2003 NIS, Maandelijks productiestatistiek / PRODCOM

INVESTERINGEN VAN DE BELGISCHE CEMENTINDUSTRIE

Jaren	Rollend materieel, installaties, machines en uitrusting	Terreinen en gebouwen	Totaal investerings
	(x 1.000 €)	(x 1.000 €)	(x 1.000 €)
1990	43.131	4.739	47.870
1995	40.932	6.689	47.621
1996	38.658	6.659	45.317
1997	34.070	16.493	50.563
1998	32.233	4.158	36.391
1999	33.389	6.122	39.511
2000	56.812	8.346	65.158
2001	96.397	14.501	110.898
2002	44.691	17.679	62.370
2003	29.806	9.199	39.005

Bron: 1980 - 1990: N.I.S.: Jaarlijkse statistiek van de investeringen / 1995 - 2003 FEBELCEM

UITVOERLEVERINGEN

Jaren	1980	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003
Bestemming	(%)							
Nederland	70,8	76,8	74,6	47,6	42,4	44,4	37,8	
Frankrijk	0,4	0,7	2,0	40,8	46,9	44,3	50,1	
Duitsland	10,6	11,3	8,3	5,9	4,4	5,0	4,6	
G.H. Luxemburg	0,0	0,0	1,0	0,6	1,0	0,7	0,6	
Verenigd Koninkrijk	0,2	1,4	9,5	1,7	0,8	0,9	0,6	
Andere E.U.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,5	2,3	
TOTAAL E.U.	82,0	90,2	95,4	96,6	95,8	95,8	96,1	91,8
BUITEN E.U.	18,0	9,8	4,6	3,4	4,2	4,2	3,9	8,2
Europa extra E.U.	6,4	0,0	0,0	0,0	1,4	1,4	0,1	0,1
Africa	10,4	5,5	3,1	2,1	1,8	1,6	2,3	6,9
America	0,0	0,0	0,7	0,5	0,4	0,1	0,0	0,0
Azië	0,0	2,6	0,8	0,0	0,1	0,2	0,3	0,3
Oceanië	1,2	1,7	0,0	0,8	0,5	0,9	1,3	0,9
TOTAAL (1.000 T)	1.423	1.029	1.203	2.039	2.189	2.245	2.404	2.197

Bron : FEBELCEM

CEMENTVERBRUIK IN E.U. LANDEN

Jaren	1980	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003
Land	(x 1.000t)							
Duitsland	43.740	32.495	34.552	38.486	35.683	31.401	28.677	27.243
Oostenrijk	5.401	4.561	4.898	4.987	4.495	4.434	4.634	4.500
België	5.622	4.036	5.556	5.762	6.125	5.725	5.516	5.519
Denemarken	1.601	1.435	1.333	1.185	1.562	1.523	1.593	1.521
Spanje	19.751	16.551	28.572	25.460	38.439	42.150	44.120	45.650
Finland	1.739	1.580	1.877	1.089	1.704	1.608	1.557	1.535
Frankrijk	28.088	21.024	25.157	19.822	20.633	20.661	20.727	20.300
G.H. Luxemburg	298	271	430	511	534	542	552	550
Griekenland	6.731	5.925	7.568	6.851	9.073	9.535	10.642	10.540
Ierland	1.816	1.300	1.589	1.860	3.155	3.165	3.080	3.265
Italië	41.215	37.263	43.243	34.639	38.338	39.469	41.269	42.500
Nederland	6.076	4.932	5.539	5.300	6.250	5.750	5.400	5.200
Portugal	6.011	5.293	7.124	7.886	10.482	11.300	10.800	9.400
Verenigd Koninkrijk	14.287	13.720	16.200	12.740	13.360	11.800	12.327	12.700
Zweden	2.317	1.682	2.380	1.505	1.534	1.625	1.570	1.530
TOTAAL E.U.	184.693	152.068	186.018	168.083	191.367	190.466	192.464	191.953

Bron: Cembureau

AFZET IN BELGIË

Naar wijze van vervoer en leveringsvorm

Jaren	Totaal (x 1.000 t)	Leveringsvorm (%)			Transportwijze (%)	
		Water	Spoor	Vrachtwagen	Verpakt	Bulk
1990	5.000	4	1	95	24	76
1995	5.205	3	0	97	21	79
1996	5.064	2	0	98	21	79
1997	5.007	2	0	98	20	80
1998	4.821	2	0	98	19	81
1999	5.223	3	0	97	17	83
2000	5.321	3	0	97	16	84
2001	4.996	3	0	97	15	85
2002	4.699	3	0	97	16	84
2003	4.353	4	0	96	14	86

Naar soort en sterkteklasse

Jaren	Totaal (x 1.000 t)	Portlandcement Sterkteklassen			Hoogovencement Sterkteklassen			Totaal Sterkteklassen			
		32,5	42,5	52,5	totaal	32,5	42,5	totaal	32,5	42,5	52,5
		(%)			(%)			(%)			
1990	5.000	28	19	12	59	13	28	41	41	47	12
1995	5.205	24	20	11	55	16	29	45	40	49	11
1996	5.064	24	18	13	55	15	30	45	39	48	13
1997	5.007	23	18	13	54	16	30	46	39	48	13
1998	4.821	22	17	13	52	17	31	48	39	48	13
1999	5.223	20	17	13	50	16	34	50	36	51	13
2000	5.321	18	16	14	48	16	36	52	34	52	14
2001	4.996	17	17	14	49	16	35	52	33	53	14
2002	4.699	19	16	14	49	15	36	51	34	52	14
2003	4.353	18	12	16	46	15	39	54	33	51	16

Afzet in de cementverwerkende industrie

Jaren	Vezelcement		Betonproducten		Stortklaar beton		Leveringen op de bouwplaats		Leveringen in de handel	
	(x 1.000 t)	(%)	(x 1.000 t)	(%)	(x 1.000 t)	(%)	(x 1.000 t)	(%)	(x 1.000 t)	(%)
1990	218	4,4	1.111	22,2	2.098	42,0	364	7,3	1.209	24,2
1995	126	2,4	1.258	24,2	2.366	45,5	240	4,6	1.145	22,0
1996	122	2,4	1.279	25,3	2.247	44,4	302	6,0	1.114	22,0
1997	123	2,5	1.258	25,1	2.232	44,6	340	6,8	1.054	21,1
1998	102	2,1	1.229	25,5	2.176	45,1	335	6,9	979	20,3
1999	67	1,3	1.305	25,0	2.566	49,1	313	6,0	972	18,6
2000	77	1,5	1.343	25,2	2.723	51,2	316	5,9	863	16,2
2001	120	2,4	1.162	23,3	2.577	51,6	341	6,8	796	15,0
2002	68	1,4	1.150	24,5	2.442	52,0	284	6,0	755	14,2
2003	72	1,7	1.044	24,0	2.339	53,7	292	6,7	606	13,9

Bron : FEBELCEM